

4η Αυγούστου 1936

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Παρακολουθώντας την ιστορική μελέτη «Ειρήνη, πόλεμος, πολιτική, συνωμοσίες. Οι Έλληνες αξιωματικοί 1935-1945» (εκδ. Πατάκη) του ιστορικού Τάσου Σακελλαρόπουλου, είδαμε ότι το βενιζελικό κίνημα του 1935 σηματοδότησε την ανασύνταξη των βασιλικών αξιωματικών στον στρατό και στην πολιτική ζωή.

Κατά κάποιον τρόπο η εξωστρέφεια –ή επεκτατισμός– του βενιζελικού συστήματος, που κορυφώθηκε με το αφήγημα της Μεγάλης Ιδέας, έδωσε τη θέση της σε μια εσωστρέφεια: σημασία πια δεν είχαν οι αλλαγές –ή διευρύνσεις– των εθνικών συνόρων, αλλά ο επαναπροσδιορισμός της έννοιας της κανονικότητας εντός των συνόρων.

Το ίδιο ίσχυε και στις μετὰ το 1922 βενιζελικές κυβερνήσεις: ο θάνατος της Μεγάλης Ιδέας έστρεψε τον άλλοτε οραματιστή των «δύο ηπείρων και των πέντε θαλασσών» στον εκουχρονισμό στο εσωτερι-

κό της χώρας. Τα σύνορα είχαν πα παγωθεί, καλώς ή κακώς.

Ωστόσο, η αρχική βενιζελική ορμή είχε πλέον αναχαιτιστεί. Αυτό φάνηκε και στην έκπτωση που σηματοδότησε ο υπόγειος μεν, αλλά πιο άμεσος πλέον συσχετισμός του ίδιου του Βενιζέλου με στρατιωτικά κινήματα (απόπειρες πραξικοπημάτων στην ουσία).

Κάπως έτσι, από το 1935 περάσαμε στο 1936: «Καθώς ο αλυτρωτισμός, στερούμενος άμεσες εφαρμογές, έφθινε και εξέλιπε τελικά ως επίσημη και κυρίαρχη ιδεολογία, το καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά οργάνωσε τη δική του εκδοχή εθνικής ιδεολογίας, συνδεδεμένης με το απώτατο παρελθόν και βασισμένης στον αυτο-θαυμασμό και στην εσωστρέφεια».

Το δικτατορικό καθεστώς της 4ης Αυγούστου εξέφρασε

τη «δημόσια εικόνα μιας στείρας εκδοχής ενός διαχρονικού ελληνικού πολιτισμού, ως απάντηση ιδίως στις κοινωνικές ανατροπές και στα κοινωνικά ζητήματα που είχε δομήσει η παρουσία των προσφύγων στις πόλεις και στην ύπαιθρο».

Η Ελλάδα μετά το 1922 είχε, στο βάθος, ελάχιστη σχέση με εκείνη πριν από την Καταστροφή. Η τελευταία δεν σήμανε μονάχα μια εθνική, στρατιωτική ήττα, αλλά και μια ριζική μεταμόρφωση στην πολιτισμική, κοινωνική και εντέλει πολιτική ταυτότητα της χώρας. Αυτό οφειλόταν, εννοείται, στην παρουσία πλέον των προσφύγων.

«Το καθεστώς Μεταξά προσπάθησε να χαράξει τη νέα στρατιωτική πολιτική της χώρας – πρωτίστως πια αμυντική και όχι επιθετική και επεκτατική». Η χώρα καλυβδώθηκε,

κυρίως στον βορρά («Γραμμή Μεταξά», Οχυρά κτλ.), ωστόσο, από το στράτευμα έλειπαν πια οι βενιζελικοί αξιωματικοί που κατά τον Μεσοπόλεμο είχαν μετεκπαιδευτεί σε διεθνείς σχολές πολέμου. Αυτό σήμαινε πως όταν ήρθε η ώρα του 1940-41, «ο ελληνικός στρατός ήταν συνδεδεμένος με σχεδιασμούς παλαιότερων εποχών».

Όπως γράφει ο συγγραφέας, οι απόφοιτοι της Ευελπίδων από το 1929 έως και το 1940 σήκωσαν στους ώμους τους το βάρος της πολεμικής δεκαετίας του '40. Αυτό όμως συνέβη παράλληλα με την ανάπτυξη μιας «συντεχνιακής εθνικής милитарιστικής ιδεολογίας», ενός «μιλιταριστικού κορπορατισμού».

Ο εθνικός στρατός εισήλθε στην κοσμογονικών αλλαγών, σε παγκόσμιο επίπεδο, δεκαετία του '40 με την παράδοση ενός παρεμβατικού ρόλου στην πολιτική ζωή, αρχής γενομένης από τους βενιζελικούς. Το επιστέγασμα αυτού ήταν η δικτατορία του Μεταξά.